

STICHTING BEHOUD KARAKTER VELP

Correspondentieadres: Van Galenlaan 12, 6881 EZ Velp
E-mail: werkgroep-bkv@vtbc.nl

Burgemeester en Wethouders van de gemeente Rheden
Postbus 9110
6994 ZJ De Steeg

Velp, 7 november 2017
Betreft: herstel waterval "De Grote Cascade" in park Beekhuizen

Geacht College,

In de periode 2012-2015 heeft Park Beekhuizen in onze mooie gemeente een facelift ondergaan. Het door bureau SB4 ontworpen herstelplan is door de gemeente Rheden en Natuurmonumenten uitgevoerd en het resultaat is prachtig en eigentijds, met behoud van de cultuurhistorische elementen. Wij kunnen weer trots zijn op dit mooie park waar dagelijks vele wandelaars en fietsers gebruik van maken!

Helaas is bij het herstel van het park de waterval 'De Grote Cascade' bij het voormalige hotel Beekhuizen niet betrokken geweest. Daardoor mist dit Rijksmonument zijn hart. Vandaar dat onze stichting "Behoud Karakter Velp" enige tijd geleden het initiatief heeft genomen om deze beroemde en beeldbepalende waterval in oude glorie, maar op moderne wijze en in harmonie met het opgeknapt park te herstellen. Om tot een basisontwerp te komen hebben SB4, die ook het park-herstelplan voor de gemeente heeft gemaakt, en Rots Maatwerk reeds, pro deo, veel werk verricht. De resultaten daarvan zijn vervat in bijgaand document, waarmee wij hebben deelgenomen aan de provinciale prijsvraag "Maak Gelderland Mooier". De essentie van ons plan, zowel als onze beweegredenen, komen daarin aan de orde. In het document zijn ook de enthousiaste reacties van meerdere relevante organisaties opgenomen. (Helaas geen prijs omdat niet aan alle criteria van de prijsvraag werd voldaan).

Enkele direct betrokken instanties zoals het Waterschap, de eigenaar terrein voormalig hotel Beekhuizen en Natuurmonumenten hebben hun medewerking toegezegd. Ook bij de gemeentelijke organisatie is er enthousiasme voor onze voorstellen.

De gemeente is eigenaar van de gronden waarop het plan moet worden gerealiseerd en wij zien dan ook graag een grotere projectmatige rol voor de gemeente. Planvorming voor activiteiten die op gemeentegrond zouden moeten worden uitgevoerd kan BKV helaas niet zelf.

Hoewel er al veel onderdelen zijn ingevuld en uitgewerkt, ligt er nog een lange weg voor ons (bijvoorbeeld begroting, vergunningen, subsidie aanvragen bij instanties, enz.). Daaraan voorafgaand is een gedetailleerde planontwikkeling nodig. Wij zullen u zeer erkentelijk zijn als Uw college dit project zou willen omarmen en vragen u de verdere planontwikkeling met ambtelijke inzet te ondersteunen. Onder andere, voor het herstel van het wandelpad en het opschonen van het beekdal en het uitzoeken van de juridische structuur. Het vergt nu onvermijdelijk een ambtelijke inzet om dit burgerinitiatief samen met alle betrokken partijen tot een succes te maken. Zodra we een beter beeld hebben over de kosten, de haalbaarheid van vergunningen en juridische constructies, volgt nog een go-no-go moment. Pas daarna kan BKV zijn inspanningen richten op het verwerven van de fondsen voor deze investering die een voorbeeld is van burgerparticipatie met cultuurhistorisch, recreatief en toeristisch belang en een versterking vormt van het 'Gelders Arcadië'.

Graag zijn wij bereid een en ander nader toe te lichten.

Met vriendelijke groet,

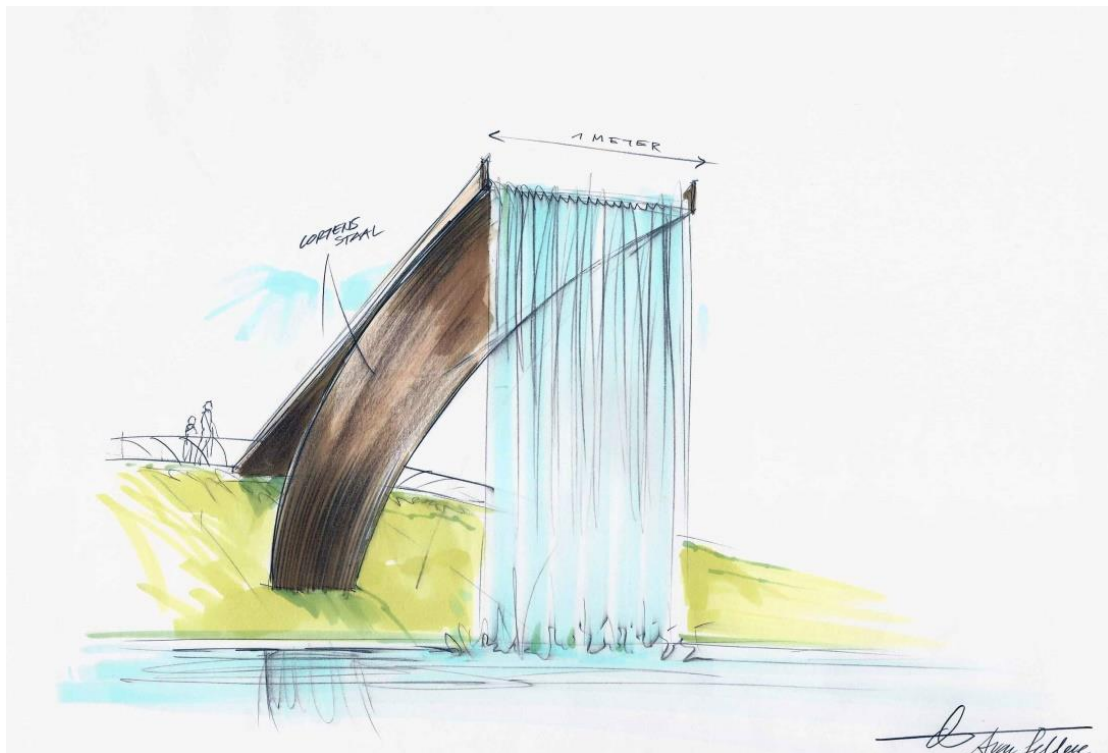
Dr. W.J.M. van Tilborg
Voorzitter BKV
Bijlage: "Maak... de Grote Cascade"

Maak Gelderland mooier...

Christiaan Henning 1790: De Grote Cascade in het Geldersch Arcadië (park Beekhuizen) van kasteel Biljoen

Maak Beekhuizen compleet...

2017: Ontwerpschets voor het herstel van de Grote Cascade

Maak... de Grote Cascade!

Et in Arcadia ego'

3 September 1770: Johan Frederik Willem van Spaen keert terug van een reis van 16 maanden door heel Europa. Hij heeft hoven en vorsten bezocht, alle culturele centra van Frankrijk, Italië, Oostenrijk en Duitsland bestudeerd, spectaculaire tuinen en de prachtigste landschappen bewonderd. Bij zijn 'Grand Tour' werden kosten (18.000 Florijnen!!), noch moeite gespaard om zijn educatie af te ronden. En uit al die ervaringen is bij Johan Frederik Willem een droom gegroeid: *het herscheppen van het landgoed van zijn vader in een Gelders Arcadië*.

Het landgoed van Biljoen bestond uit woeste grond. Voor Nederland erg heuvelachtig. Slechts begroeid met eikenhakhout en heide. Maar er was ook water. De oude beek werd al enkele eeuwen geëxploiteerd met watermolens: een bron van mechanische energie die in de tijd vóór de uitvinding van de stoommachine de eerste industriële activiteit mogelijk maakte. Alle elementen die van Spaen nodig had waren hier dus aanwezig.

Dit woeste landschap zette hij naar zijn hand. Ruim 50 jaar van zijn leven heeft hij besteed aan het creëren van vele spannende attracties en cultuurelementen in zijn uitgebreide lusthof.

Op 29 augustus 1790 wordt het park feestelijk geopend. Van Spaen laat Christiaan Henning etsen maken van de hoogtepunten van het park. Er was een absolute topper: de Grote Waterval. De ets "Gezicht op de Grote Cascade" gaat een eigen leven leiden en wordt HET imago van het park.

2008-2012 Park Beekhuizen wordt hersteld. Na jarenlang extensief beheer door Natuurmonumenten breekt het besef door dat deze parel van de Veluwezoom opnieuw in oude glorie moet glanzen. Helaas, daarbij blijft daarbij de schittering van de Grote Cascade buiten beeld....

Stichting Behoud Karakter Velp heeft deze handschoen opgepakt:

De Grote Cascade van Park Beekhuizen **moet** zijn allure
weer terug krijgen!

¹ Op de rand van de steile helling van het dal van de Grote Cascade stond 'Het Salon' met een schitterend uitzicht op de waterval. Er lag een gastenboek (dat bewaard is gebleven) waarin Van Spaen op het titelblad had geschreven: "Et in Arcadia ego" ('Ik ben in Arcadië', of volgens sommigen 'Ik *bén* Arcadië').

Inhoud

1.	Het Gebied: Veluwe-Zuid:	5
2.	Het Gelders Arcadië: zijn kwaliteiten:	6
2.1.	De heuvels van Beekhuizen	6
2.2.	Van Spaen als pionier van de landschapsparken	6
2.3.	De natuurwaarden	7
2.4.	In park Beekhuizen komt alles samen	8
2.5.	Herstel	8
2.6.	Recreatie en Toerisme.....	9
3.	Onze bouwstenen.....	11
3.1.	Aanleiding.....	11
3.2.	Het Consortium	11
3.3.	Vooronderzoek.....	11
3.4.	Het Plan	12
3.4.1.	De Grote Cascade, een zeer innovatief en duurzaam project.....	12
3.4.2.	De Fontein	13
3.4.3.	De Infrastructuur	14
4.	Inspiratieplaat.....	15
5.	Draagvlak.....	16
6.	Contactgegevens	17
7.	BIJLAGE I, Technisch Ontwerp Grote Cascade	18
8.	BIJLAGE II. Aanbevelingsbrieven	19
9.	Referenties	27

1. Het Gebied: Veluwe-Zuid:

Boven Arnhem, Van Dieren tot Wageningen ligt een geaccidenteerd, bosrijk, gebied dat zo aantrekkelijk is, dat er in de negentiende eeuw talloze buitens ontstonden. Nu¹ zijn er daarvan nog zo'n 100 over! De overgang tussen het rivier-laagland en het Veluwemassief trok de superrijken van die tijd naar deze streek. Dat kwam door een voor Nederland unieke ligging: aan de zuidzijde begrensd door de grote rivieren Rijn en IJssel, aan de noordzijde door het Veluwemassief. De flank doorkliefd met steile hellingen van de erosiedalen, waarvan de uitspoelingswaaiers in de laagte naar de rivier, de stabiele bodem vormden voor het vestigen van de dorpen en de stad Arnhem.

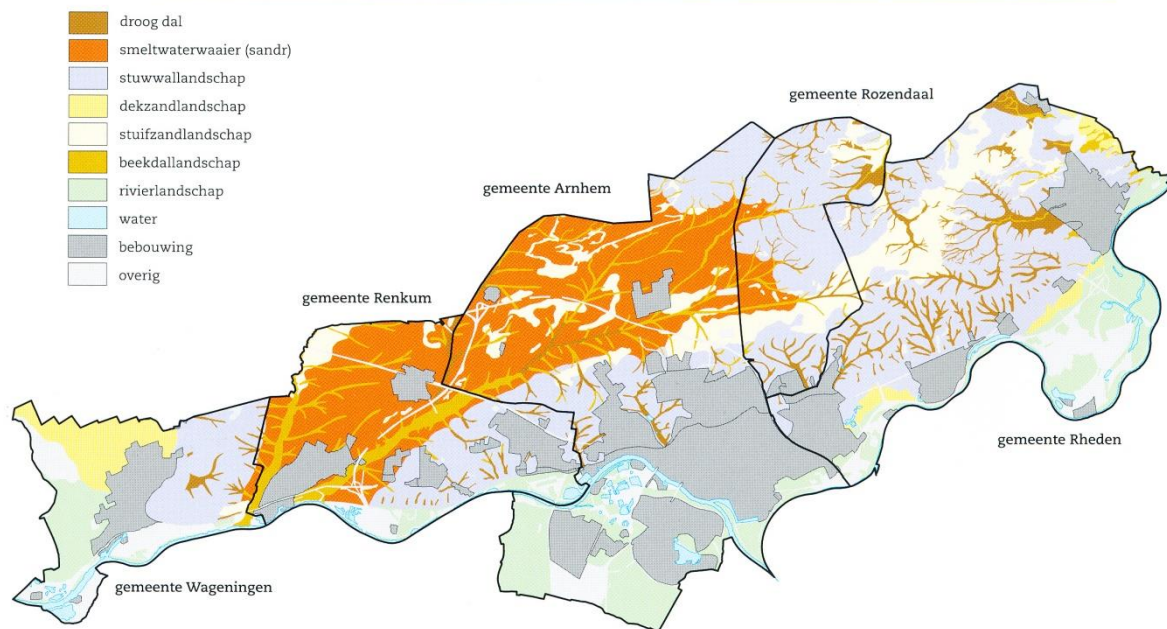

Fig. 1 Geomorphologische kaart van Veluwe-Zuid (uit Gelders Arcadië¹)

Bovenstaande kaart toont, duidelijker dan de begrenzing van de Gebiedenkaart Gelderland uit 2014, de rijkdom aan variatie van de ondergrond van de Veluwe-Zuid. Van natte uiterwaarde tot de aride hoge heide zijn aanwezig. Dit gehele pallet is ook vertegenwoordigd in het Landgoed van kasteel Biljoen, waar Park Beekhuizen een essentieel deel uitmaakt. Biljoen is daardoor een concentraat van de rijke geologische en biologische rijkdom van de Veluwe.

Die rijkdom wordt niet alleen weerspiegeld in de levenshouding van de mensen die daar mogen wonen, maar ook in de variatie van het landschap, in eeuwen vorm gegeven door de mens. De Veluwe is een van de aantrekkelijkste toeristische gebieden van Nederland. Dat toerisme richt zich vooral op natuurschoon. Er wordt gewandeld, gesport, gefietst, gekampeerd enz. Daarbij blijven vaak veel van zijn cultuur-historische schatten buiten beeld. Zelfs de lokale bewoner heeft er soms nauwelijks weet van. De uitdaging is, dit te veranderen!

2. Het Gelders Arcadië: zijn kwaliteiten:

Kwaliteiten:

1. Unieke geomorfologie met een grote variëteit aan natuurlijke omstandigheden;
2. Variëteit in grondsoorten van zand, via löss tot veen en klei;
3. Brede en unieke biodiversiteit;
4. Natuurbepalende culturele invloeden zoals heide, loofbossen, akkers, sprengen;
5. Vergezichten, overgang aride Veluweplateau naar nat uiterwaarden- en rivierlandschap;
6. Culturele structuren als landgoederen, buitenhuizen, landschapsparken;
7. Uitmuntende ontsluiting van een groot toeristisch natuurgebied;
8. Recreatieve en toeristische rijkdom;
9. Rust en groene ruimte.

2.1. De heuvels van Beekhuizen

In het onderstaande worden bovengenoemde waarden (zie de rode cijfers) toegelicht.

Tijdens de voorlaatste ijstijd schoof een pak ijs van honderden meters dik het alluviale zand voor zich uit. De stuwwal die zo ontstond was meer dan honderd meter hoog en dwong de Rijn om zich oost- en westwaarts te splitsen. Daarbij slepen de rivieren een steile oeverwal aan de zuidkant van het Veluwemassief. De ijstijd die erop volgde bracht geen ijs, maar zeer natte perioden, afgewisseld met droge winderige tijden. (1) Het vele water sleet het hoge plateau af en zocht zich een weg door erosiedalen die alsmaar verder uitspoelden (Fig. 2). In de droge perioden verwaaide de fijne fractie van de bodem, die vervolgens als löss werd afgezet op de flanken van de dalen en het grote rivierdal. (2) Het resultaat van dit machtige boetseerwerk is een krachtig geaccidenteerd landschap met, door de löss-achtige grond, vrij vruchtbare dalen. Dit alles begroeid met eiken-beukenbos. Tijdens de middeleeuwen vond een kaalslag plaats. De grond was gemeenschappelijk eigendom, of eigenlijk: er was geen

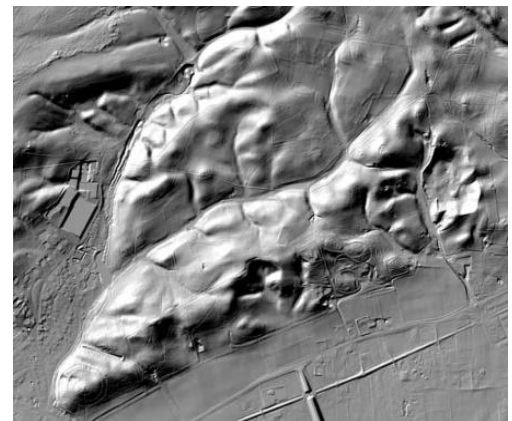

Fig. 2 Hoogtekaart (AHN) Beekhuizen. Op de diagonaal het dal van de Herikhuizerweg. Links-boven: het dal van de Beekhuizensebeek waarin de grote Cascade.

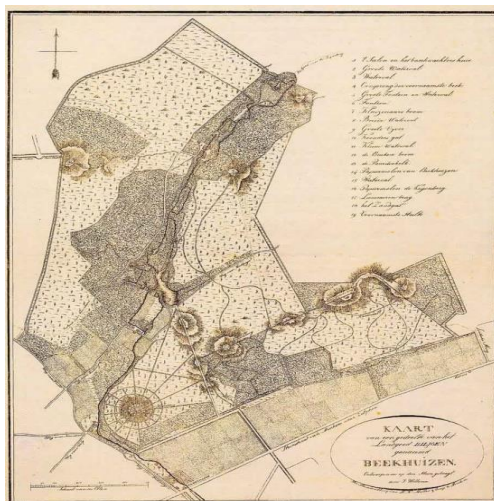

Fig. 3 . Kaart Beekhuizen met heuvels, spiraalpad, follies, wandelpaden en bossen. J. Willemse 1823

grondbezit. De bewoners van de dorpjes op de uitspoelingwaaiers haalden hun brandstof en geriefhout simpelweg uit het bos. In heel West-Europa ontstond zo een energiecrisis. Hout voor bouwwerken (en vooral de schepen) moest van ver, uit Oost-Europa, worden aangevoerd. Alleen de zoom aan de zuidkant was nog begroeid met eikenhakhout (4). Op de verder en hoger gelegen Veluwe was nauwelijks begroeiing. Zandstormen zorgden voor verstuiwing. Regen zorgde voor de uitspoeling van de mineralen en op de onvruchtbare grond, die zo ontstond, groeide uiteindelijk alleen nog maar heide.

2.2. Van Spaen als pionier van de landschapsparken

Het was Johan Frederik Willem van Spaen die in deze woestenij de mogelijkheid zag en benutte om, als eerste, een luthof (6) te scheppen bij zijn kasteel Biljoen (Fig. 3). Een hof dat, in zijn tijd, zijn weerga niet kende. Het slot van zijn Vader kende een park in de formele barokstijl. Rechthoekig of met geometrische figuren. Maar op zijn Grand Tour door Europa (1769-1770) had hij ontdekt dat tuinaanleg ook anders kon. Onder invloed van Jean Jacques Rousseau en zijn leus: "Terug naar de Natuur" werd afscheid genomen van de rechthoekige 'Franse' baroktuin en ontstond in de tweede

helft van de achttiende eeuw de landschapstuin met natuurlijke contouren. Het streven was eigenlijk de tuin nog mooier te maken dan de natuur, de natuur te verbeteren. J.F.W. van Spaen ademde deze verlichtingsidealen met volle teugen in en al in 1776 begon Van Spaen met de aanleg van wat we nu Park Beekhuizen noemen (Fig. 3). Hij was daarmee een van de eersten die, zeker op deze schaal, de principes van de landschapsstijl toepaste. Maar, als goed zakenman deed hij dit vooral op de randen van het park. Dieper weg begon hij met commerciële bosbouw. Hij was daarmee ook de eerste die met zijn succes liet zien dat commercie en natuurbeheer kunnen samengaan. Hij noemde het met trots “Het Geldersch Arcadië”, maar ook wel “Het Eden van Gelderland” of “De Tessalische Tempe”. Het werd het voorbeeld voor het honderdtal buitens dat in de negentiende eeuw langs de zuidrand van de Veluwe werd aangelegd en die allen het karakter van het Geldersch Arcadië van Van Spaen over namen (Fig. 4). Zijn werk werd geëerd door hun samenhang aan te duiden met de door hem gemunte term: ‘Het Gelders Arcadië’.

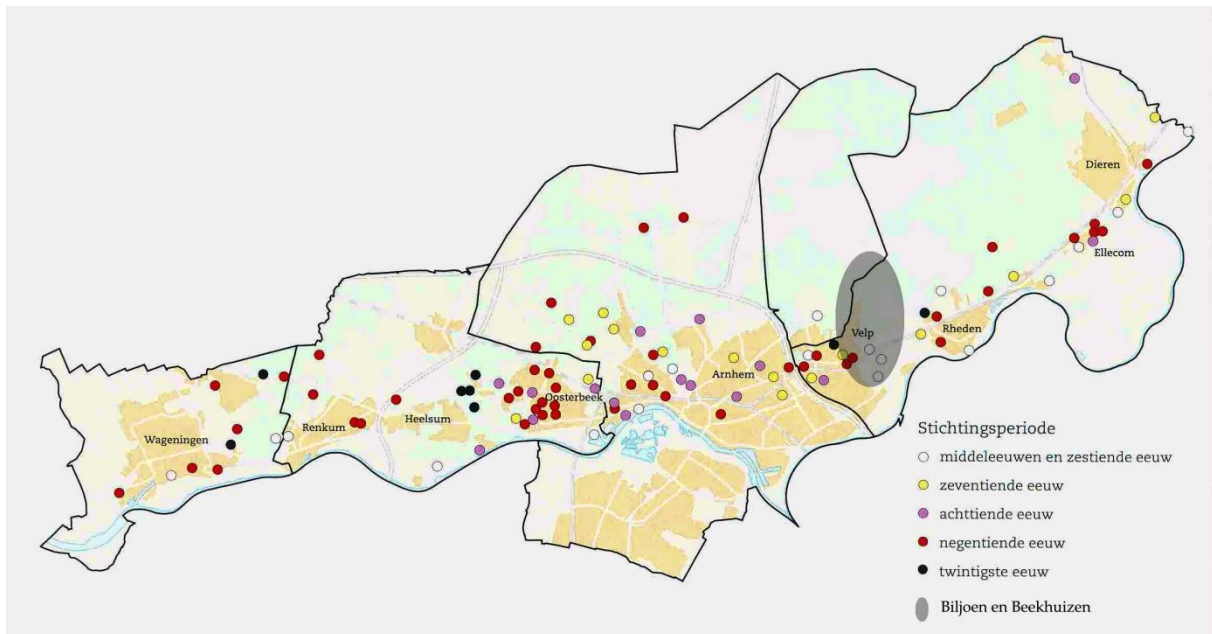

Fig. 4 Groot Gelders Arcadië (Beekhuizen) te midden van de door haar, historisch, geïnspireerde landgoederen van Groot Gelders Arcadië

Bij het creëren van al die buitengoederen in de loop van de negentiende eeuw, werden op uitgebreide schaal beukenlanen toegepast (6). Veel van die landgoederen zijn in de loop van de tijd gekrompen, maar de oude lanen bepalen nog in sterke mate het karakter van de Veluwezoom en daarmee van het gebied Veluwe-Zuid. Nog wel, want al die lanen zijn bijna 200 jaar geleden, vrijwel tegelijk, ontstaan. En een beuk leeft maar 200, hooguit 250 jaar....

2.3. De natuurwaarden

Maar behalve beeldbepalend, hadden die lanen nog een ander belangrijk effect: ze zaaiden uit (3). En aan de vruchtbare zuidelijke bosrand ontstond zo een beukengordel vanaf Dieren tot Heelsum. Op sommige plaatsen maar 50 m breed, elders wel 400 m. Dit, voor de Veluwezoom karakteristieke, loofhoutcomplex is uniek voor Nederland. Omdat het ook overwegend oud bos is, is het een rijke biotoop voor hollenbroeders.

Dit landschap wordt doorsneden door sprengbeken, veel ouder dan de landgoederen (4). Door in de oude uitspoelingsdalen een beek hoog in de flank van een heuvel in te graven tot beneden het grondwater, werd water afgetapt van het grote Veluwe grondwaterreservoir. Dat zorgde, ook in droge tijden, voor een continu stromende beek die de waterraderen kon voeden waarmee de graan-, papier- en de koperslagmolens werden aangedreven. (3) De natte bekenstructuur bood een rijke biotoop voor flora en fauna. Zeldzame soorten als de grote gele kwikstaart, de ijsvogel maar ook paarbladig goudveil komen er voor. Voor amfibieën ontstond zo een stabiel leefgebied. Voeg bij dit alles de soorten van de droge gronden als das, hermelijn, en andere kleine zoogdieren en je hebt een

natuurgebied met unieke diversiteit. De landgoederen stonden deze ontwikkeling niet in de weg. In tegendeel, ze werd er door versterkt.

2.4. In park Beekhuizen komt alles samen

Park Beekhuizen concentreert al deze kwaliteiten² op één plaats (4,6). In het park van Van Spaen werden bovendien, zoals het hoorde voor een Engels landschapspark, vele attracties en follies verwerkt. Elementen als een hermitage, een moshut, kluzenaarshut, het 'Celon' (salon), watervallen, vijvers, bruggetjes... versterkten het romantische beeld. Als hoogtepunten (5) van het park golden de uitzichten op de Keijenberg (51 m), de Ossenberg (62 m) en de Kamerdalseberg (73 m). Van Spaen probeerde daarbij zijn spiritualiteit over te brengen door het plaatsen van gedichten op alle punten in het park die hem bijzonder inspireerden. Deze gedichten, van dichters uit de oudheid tot contemporain, zijn bewaard gebleven in zijn boekwerk³: "*Geldersch Arkadia, of Wandeling over Biljoen en Beekhuizen. Et in Arkadia ego*" bewerkt door I.A. Nijhoff en uitgegeven te Arnhem 1820. Zo weten we dat in Het Salon, met uitzicht op de Grote Cascade, het enige gedicht in het Nederlands prijkte van D. van der Loo:

*Verrukking grijpt ons aan, waar wij aanschouwend treden.
Hier bood natuur der Kunst, de kunst natuur de hand.
't is al bekoorlijk schoon. Hier broeders! Is het Eden,
Van 't heerlijk Gelderland.....*

Maar het meest spectaculair was de Grote Cascade (Fig. 5). Van Spaen beschrijft zijn waterval in de 'Wandeling' als volgt:

".....Aan dit huisje is een fraai salon gebouwd, hetwelk door den eigenaar alsmede aan de bezoekers van dit landgoed ten gebruike wordt gegeven. Men heeft uit hetzelfde, aan de ééne zijde, het uitzicht op eene zeer rijke waterval, die zich, met een verval van niet minder dan veertig voeten, als tusschen de rotsen, schuimende en bruisende naar beneden stort; en aan de andere zijde, op eene fontein van veertig voeten hoogte, die, bij zonneschijn, soms een aanmerkelijk gedeelte van den regenboog vertoont....".

Helaas, de waterval was van hout en zijn levensduur tot zo'n 40 jaar beperkt. Maar die tijd was voldoende om zijn faam te vestigen. Nogmaals helaas: er is weinig meer van deze spectaculaire waterval te bespeuren.

2.5. Herstel

Ruim 5 jaar geleden heeft Beekhuizen een facelift ondergaan. Het herstelplan⁴ werd opgesteld door Eric Blok SB4, gesponsord door de Provincie Gelderland en uitgevoerd door de eigenaar, Natuurmonumenten (NM). Nadat NM, Beekhuizen had verworven in 1930 was er 80 jaar lang een extensief beheer gevoerd. Daardoor waren paden vervaagd, zichtlijnen verdwenen en oude structuren onherkenbaar geworden. Zeldzame natuurwaarden (goudveil) werden zelfs bedreigd. (6) Het herstelplan (Fig. 6) had tot doel de oude allure te herscheppen, zonder

Fig. 5. De Grote Cascade van veraf (Henning 1790)

Fig. 6. Herstelplan Park Beekhuizen SB4 2009

meteen alles precies terug te brengen in de staat die het eens had. Nieuwe, eenvormige bruggetjes werden aangebracht, her en der zitbanken geplaatst, paden half-verhard en steile paden werden voorzien van Cortenstalen trappen. (5) Op de Keijenberg, waar eens het beroemde uitzicht tot ver in Duitsland was, werd een Cortenstalen boog (Fig. 7) geplaatst als achterwand voor het uitzijkpunt. De spiritualiteit van Van Spaen werd hier teruggebracht door in de Cortenstalen wand de beginnoten van Beethovens vijfde symfonie uit te sparen. Van, Van Beethoven wordt - net als van Van Spaen - verondersteld dat hij vrijmetselaar was, of minstens met die beweging sympathiseerde. Helaas is, door omstandigheden, het uitzicht nog steeds niet hersteld!

Fig. 7. Monument op de Keijenberg met, in de uitsparingen, de begintonen van Beethovens 5de en in de voet "Per aspera ad astra" (Door de moeilijkheden naar de sterren) Foto SB4

Maar Beekhuizens' grootste attractie, die het imago van het park was geworden, de Grote Cascade, werd niet in het herstel betrokken. De waterval ligt niet meer op het terrein van Natuurmonumenten, want de grond waarop hij ligt is in 1930 door de gemeente Rheden niet aan hen doorverkocht. De gemeente heeft SB4 wel een herstelplan laten opstellen voor hun deel van het park waarin, naast de waterval, ook de kopspreng, het Kleigat, ligt. Maar dat plan hield geen herstel van de Grote Cascade in, terwijl de werkelijke allure van het park vooral aan die waterval te danken was. Vandaar dat wij nu, 5 jaar na de uitvoering van het grote herstelplan Beekhuizen, het initiatief genomen hebben om deze beroemde beeldbepalende waterval in oude glorie, maar op een moderne wijze in harmonie met het reeds opgeknapte park, te herstellen.

2.6. Recreatie en Toerisme

Fig. 9. De twee bomen, meer dan 500 jaar oud, Philemon en Baucis, waren in de tijd van Van Spaen al vernoemd naar een Mythe uit de 'Metamorphosen' van Ovidius (zie ref. 5)

Een extra reden om de Grote Cascade te herstellen is, dat deze waterval pal naast de ontsluitingsweg naar de Posbank ligt. Jaarlijks komen over deze weg zo'n miljoen toeristen. Zij krijgen direct zicht op de waterval. Herstel is daardoor ook van eminent toeristisch belang.

Op het eind van de hotelvijver zijn twee vijfhonderd jaar oude eiken te bewonderen: 'Philémon⁵ en Baucis' (Fig. 9). Diep ingebed in de heuvels stroomt de Beekhuizensebeek door een romantisch berglandschap 'Klein Zwitserland' (Fig. 8) genaamd. Honderd meter verder ligt een parkeerplaats met daarachter de 'Buitenplaats Beekhuizen' en het restaurant Woodz.

Achter de waterval wordt een nieuw 'Hotel Beekhuizen' gebouwd.

Rond deze kern bevindt zich voor de bezoeker nog een ring van interessante mogelijkheden. Tweehonderd meter stroomopwaarts van de grote Cascade, naar het noorden, is -diep ingegraven in de flanken van de Zijperberg- het Kleigat: de kopspreng van de Beekhuizensebeek. Zelden is zo duidelijk te zien hoe sprengen hun water aftappen van het grondwater van de Veluwe. Vierhonderd meter naar het zuidoosten is een groot sportcomplex met tennis- en hockey-banen. Daarachter ligt verscholen

Fig. 8. "Klein Zwitserland"

de 'Broedplaats Beekhuizen' een natuurparel waar de bassins van het voormalige zwembad veroverd zijn door amfibieën en ringslangen, met een weide waar dassen foerageren en waarnaast in 2018 een natuur-uitzichttoren wordt gebouwd. Zeshonderd meter naar het zuidwesten treffen we de, in alle seizoenen, romantische 'Grote Vijver' van Beekhuizen met de Brede Waterval, een watertrap waarover het beekwater rusteloos naar beneden kabbelt. Daar tegenover is aan de oever van de vijver een amfitheater aangebracht waar dagelijks mensen genieten van al dat schoons.

Kortom, binnen een goed bewandelbaar gebied valt er een ongekende rijkdom aan natuur en cultuur te bewonderen. De talrijke toeristen zijn dus in de gelegenheid iets van de allure van de droom van Van Spaen in de onmiddellijke omgeving te ervaren en de actiefsten onder hen kunnen meteen kennismaken met zijn schepping door het park te bezoeken.

Fig. 11 Ringslangen komen voor in het hele gebied

Fig. 10 De Grote Vijver: voorjaar en herfst

En, te midden van dit alles prijkt straks, als een magneet voor de bezoekers, de Grote Cascade

Fig. 12 Artist Impression Grote Cascade

3. Onze bouwstenen

3.1. Aanleiding

De restauratie van Park Beekhuizen was een ingrijpende operatie. Zichtlijnen werden teruggebracht, wandelpaden half-verhard, bankjes en bruggetjes volgens nieuw eenduidig ontwerp vervangen. Er werd een picknickweide ingericht, de grote vijver werd voorzien van een -druk bezocht- 'amfitheater', de oevers werden geschoond en er werd nieuwe sierbeplanting aangebracht, de Herikhuizerweg kreeg klinkerverharding en de Keijenberg werd uitgerust met een indrukwekkend uitzichtpunt (helaas nog zonder uitzicht). Het park heeft hiermee een deel van haar vroegere allure teruggekregen. Maar het oude beeld van het park, dat in alle boeken over Nederlandse historische tuinarchitectuur² voorkomt: de Grote Cascade, werd vergeten. Het beeld van deze waterval nu is een onaanzienlijk stroompje, dat in niets meer doet denken aan de indrukwekkende waterval die Van Spaen rond 1780 tot stand had gebracht.

Fig. 13. De toestand van de 'Grote Cascade' nu.

De omgeving van het ooit vermaarde 'Hotel Beekhuizen' raakte, nadat het in 1980 was afgebrand, geheel verloederd. Het ooit zo mooie dal van de Beekhuizensebeek groeide dicht door opschot en van de vermaarde hotelvijver bleef niet veel meer over (Fig. 13). Kortom, het deel van het park waaraan het ooit zijn roem ontleende, loopt geheel uit de pas bij de gerestaureerde grotere geheel.

De Stichting Behoud Karakter Velp (BKV) was dit een doorn in het oog. Daarom nam zij begin 2015 het initiatief om de meest betrokken partijen bij elkaar te roepen, om tot herstel van de historische Grote Cascade van Beekhuizen te komen.

3.2. Het Consortium

Voor een herstel van de grote Cascade waren (en zijn) de volgende partijen relevant:

1. De gemeente Rheden, als eigenaar van de ondergrond van de waterval
2. Het Waterschap Rijn/IJssel dat het beheer van de Beekhuizensebeek sinds 1998 voert en die ook vergunningverlener is voor alle veranderingen aan de beek
3. Introvast. Een investeringsmaatschappij die als eigenaar van het oude hotelperceel plannen maakte voor de bouw van een nieuw hotel.
4. SB4, Bureau voor historische tuinen, parken en landschappen die in 2009 het herstelplan voor Park Beekhuizen opstelde, en
5. Rots Maatwerk, een bedrijf uit Brummen, dat gespecialiseerd is in de coördinatie van complexe uitvoeringsplannen voor fontein en waterwerken in de openbare ruimte.

Deze partijen reageerden allen onmiddellijk enthousiast op het initiatief van BKV.

3.3. Vooronderzoek

Exploratie van de mogelijkheden, tezamen met historisch onderzoek, leverde drie primaire vragen op:

1. Wat is het debiet van de beek ter plaatse van de waterval en is dit, zo nodig, te vergroten?
2. Is dit debiet voldoende voor een continue werkende waterval van minstens 1 m breed?
3. Wat zijn precies de afmetingen van het steile dal waarin de waterval ligt?

Voor het beantwoorden van vraag (1) konden we gebruik maken (met dank) van het ecohydrologisch onderzoek dat Natuurmonumenten liet uitvoeren door Karel Hanhart. Hanhart heeft tijdens vier seizoenen in 2015 dit debiet gemeten en geconstateerd dat dit minimaal 3 l/s (= 10 m³/uur) is. Tijdens natte perioden is dit meer. Om absoluut zeker te zijn van deze uitkomst heeft het Waterschap ook metingen verricht. Zij bevestigen dit debiet van 3 l/s. Hanhart heeft tevens onderzocht of dit debiet te vergroten is. Hij kwam tot de conclusie dat er, gezien de morfologie van het terrein daartoe geen mogelijkheden zijn.

Om vraag (2) te beantwoorden werd er bij het bedrijf Aquaco in Elst een proefopstelling gebouwd van een 'waterval' van 2,5 m hoogte, bediend met een instelbaar debiet. Alle leden van het consortium waren daarbij aanwezig en waren het er unaniem over eens dat 10 m³/uur voldoende is voor een continu stromende waterval.

De gemeentelijke landmeter zorgde vervolgens voor het exact inmeten van het dal (vraag 3). Daarmee waren alle gegevens beschikbaar voor het maken van een schetsontwerp.

3.4. Het Plan

Zoals hierboven aangegeven vergt een plan voor het herstel van de Grote Cascade ook het herstel van de onmiddellijke omgeving van de waterval. Tussen de Beekhuizenseweg en het dal van de waterval loopt een wandelpad dat groot onderhoud nodig heeft. Het dal dient, zeker bij zo'n attractie, afgeschermd te worden door een hekwerk, en over de beek moet een bruggetje komen als toegang tot het hotelterrein. Bovendien is het de wens van BKV, gesteund door het consortium, om ook de historische fontein in de hotelvijver te herstellen omdat die het beeld compleet maakt.

3.4.1. De Grote Cascade, een zeer innovatief en duurzaam project

Een eerste analyse van de randvoorwaarden te stellen aan een ontwerp voor de waterval bracht ons tot de volgende eisen. Het ontwerp moest:

1. Esthetisch verantwoord zijn, niet storend in zijn omgeving en consistent met de vormgeving van het meubilair van de rest van het park;
2. Het ontwerp moest duurzaam en onderhoudsarm zijn. Onderhoudsvrij voor een periode van minstens 50 jaar werd een streefdoel;
3. De investering moest zo laag mogelijk zijn, maar indien er een langdurige onderhoudsvrijheid kan worden bereikt dan is dit een iets hogere investering waard.

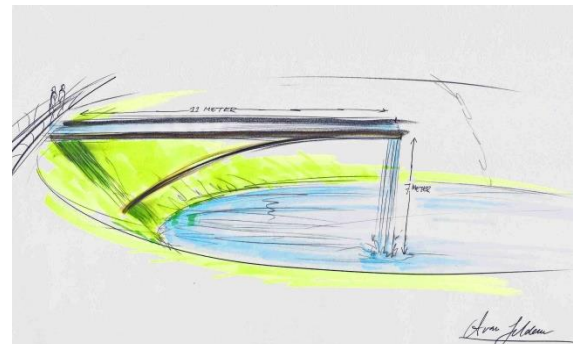

Fig. 14 Schetsontwerp Grote Cascade

Deze randvoorwaarden voor het ontwerp betekenden een technologische uitdaging en we hebben die handschoen opgepakt.

Esthetiek:

Inspiratie werd geput uit de klassieke gootconstructie zoals die bij veel oude watermolens in beken aanwezig was. Door stevige steunstructuren werd die echter vaak tamelijk plomp uitgevoerd en daarom werd, met behoud van de goot, naar een ander type ondersteuning gezocht.

Materiaal:

Omdat bij het herstel gebruik was gemaakt van Cortenstaal voor de trappen op steile hellingen en voor het monument op de Keijenberg, was het gebruik hiervan voor de cascade voor de hand

liggend. Dit materiaal heeft voor deze locatie een gewenste uitstraling.

Dat leverde echter de uitdaging op hoe onderhoudsarm te construeren met Cortenstaal. Dit materiaal corrodeert acht keer langzamer dan gewoon staal, maar toont wel een versnelde corrosie indien het niet geregeld kan opdrogen. Voor de watervoering werd daarom gekozen voor een inwendige goot van weerbestendige kunststof (HDPE). Deze moest dan worden omkleed met Cortenstaal.

Dit staal wordt meestal gebruikt in een dikte van 2 mm. Voor draagconstructies betekent dit dat het moet worden versterkt met interne profielen. Holle structuren leveren corrosierisico's op die, op termijn, dure inspecties vereisen. Interne profielen kunnen worden vermeden door (ongebruikelijk) te construeren in dik (20 mm) Cortenstaal. Bij dit onderzoek werd ontdekt dat dit dikke staal, zelfs voor een 11 m lange goot over de volle lengte in de gewenste vorm kan worden geperst. In Nederland kan dit helaas niet, maar er werd een Duits bedrijf gevonden die de daarvoor benodigde uitrusting bezit. Toepassing van deze buigtechniek is een novum voor Nederland.

Ontwerp:

Om tot een elegante slanke constructie te komen werd gekozen voor een ondersteuning door middel van een terugwijkende boog (zie Fig. 14 Schetsontwerp Grote Cascade). Met het vormgeven van zo'n boog uit dik staal is in Nederland overigens wel veel ervaring in de scheepsbouw.

Voor het gehele ontwerp werden verder de principes van corrosiearm construeren toegepast. In dit geval betekent dit dat nergens plaatsen mochten ontstaan die continu nat zouden kunnen blijven, bijvoorbeeld door vastkittende bladeren. Omdat condensvorming aan de kunststofgoot onvermijdelijk is, werd de dragende Cortenstalen omhulling uitgevoerd met grote uitgespaarde cirkels in de bodem. Door de natuurlijke tocht die daardoor ontstaat krijgt condens de kans om op te drogen.

Verder werden, in het hele ontwerp, lasnaden zo veel mogelijke vermeden, zeker op kritisch belaste plaatsen. Lassen veranderen de structuur van het metaal en verhogen daardoor het corrosierisico. Bovengenoemde vernieuwende buigtechniek maakt dit mogelijk. Uit een prijsopgave van het betreffende bedrijf bleek bovendien dat buigen aanzienlijk goedkoper is dan construeren met metaalsnijden en -lassen, de gebruikelijke techniek.

Op basis hiervan is er een schetsontwerp (Fig. 14) en technisch ontwerp (zie Bijlage I) gemaakt. Dit is onderhoudsvrij gedurende minstens 50 jaar, waarschijnlijk zelfs veel langer dan 100 jaar. Bovendien kan het, ondanks de extra materiaalkosten, goedkoper worden uitgevoerd dan gebruikelijk. De toegepaste technieken kunnen dus zeker innovatief en duurzaam worden genoemd en zijn ook bij andere toepassingen inzetbaar. Momenteel worden sterkteberekeningen uitgevoerd en het benodigde budget opgesteld.

Fig. 15. Gezicht (1817) op de 'Grote Fontein' met links op de achtergrond 'Het Salon'

3.4.2. De Fontein

In de "Wandeling" wordt gemeld³ dat vanuit het Salon uitzicht is *"op eene fontein van veertig voeten hoogte, die, bij zonneschijn, soms een aanmerkelijk gedeelte van den regenboog vertoont: men kan deze fontein ook doen afwisselen door eene rijke gerbe, of kolom van wit bruisend water, of ook door vier en twintig verschillende sprongen uit één punt"* (Fig. 15). Omdat gebruik werd gemaakt van de hydrostatische druk door het hoogteverschil, is die 40 voet hoogte een schromelijke

overdrijving, maar indrukwekkend was die fontein wel!

Bij het installeren van een nieuwe fontein zal worden gelet op het voorkómen van vervuiling (de Beekhuizensebeek is een HEN-water) en bescherming van het waterleven tegen mechanische beschadiging door de pomp. Met moderne techniek is dit goed mogelijk. Omdat de aandrijving elektrisch is, gaat de voorkeur uit naar in de onmiddellijke nabijheid opgewekte zonne-energie.

3.4.3. De Infrastructuur

De directe omgeving van de waterval dient op het allure-peil te worden gebracht van de waterval zelf. Daartoe dient:

1. Het wandelpad, dat vóór de waterval langs loopt en dat deel uitmaakt van de NS-wandeling Dieren-Velp, moet worden hersteld en worden voorzien van een half-verharding (zoals de overige hoofdpaden van park Beekhuizen). Deze verharding zou moeten worden aangebracht van de brug over de beek bovenstrooms tot de brug (Fig. 16, groene lijn) beneden-strooms bij 'Klein Zwitserland';
2. Het steile dal en de ingang van het hotel moet worden voorzien van een hekwerk, zoals de andere ingangen van het park hebben gekregen bij het algehele parkherstel na 2010. Dit is niet alleen nodig voor de eenduidigheid, maar ook de veiligheid bij een bezienswaardigheid;
3. Op de plaats waar vroeger 'Het Salon' heeft gestaan wordt een uitkijkpunt gemaakt (waartoe het hekwerk uitstulpt boven het dal). Dit punt wordt voorzien van een gedenkplaat die informatie geeft over de Grote Cascade. Om de bezoeker te laten proeven van de mystiek van Van Spaen zal daar tevens het eerste en laatste couplet van het gedicht van Van der Loo (zie pag. 7) worden aangebracht, een gedicht dat vroeger prijkte in Het Salon.
4. De toegang tot het hotel dient te worden voorzien van een brug. Dit is nodig vanwege het aanzien van de waterval en tevens om te voorkomen dat bezoekers in de verleiding komen direct op de watergoot te 'stappen' (veiligheid);
5. Het dal van de beek dient te worden geschoond om het opschot van de laatste 80 jaar te verwijderen om zo uitzicht te creëren op de waterval en oude zichtlijnen over de hotelvijver te herstellen. Ook de hoog uitgegroeide rhododendrons dienen te worden teruggezet;
6. Aan het andere eind van de hotelvijver (gezien vanaf de waterval) zal een bankje (gelijk aan de elders in het park geplaatste banken) worden neergezet, vanwege het schitterende uitzicht dat daar ontstaat op waterval en fontein.

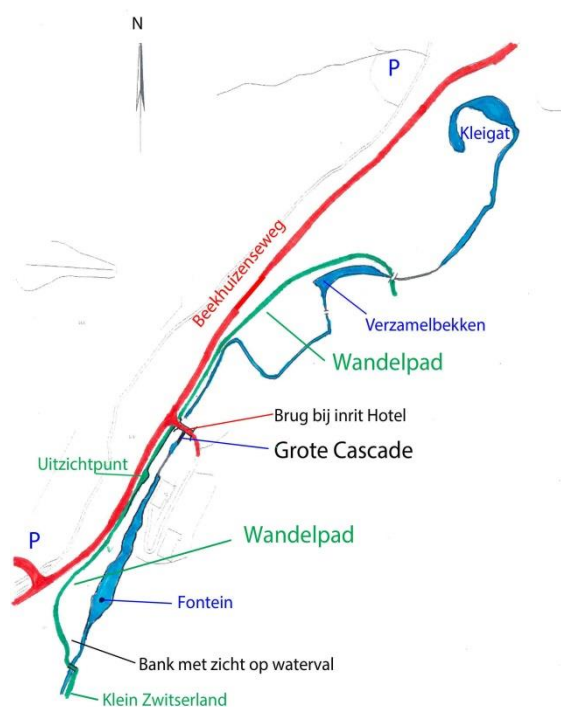
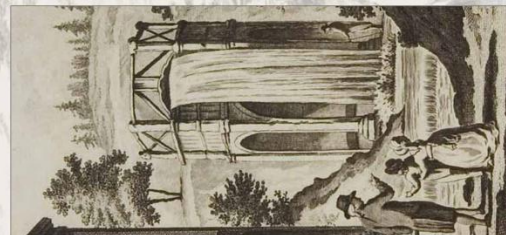

Fig. 16 Traject Beekloop en begeleidend wandelpad (groen) met uitzicht op de Grote Cascade

Door deze maatregelen uit te voeren ontstaat één geheel dat, samen met het nieuwe hotel, de Buitenplaats Beekhuizen en alle verdere bezienswaardigheden in de directe omgeving, een allure heeft het lustpark van Van Spaen waardig.

4. Inspiratieplaat

Nieuwe Grote Cascade maakt Beekhuizen compleet

(Bestand in Hoge Resolutie als aparte file toegezonden!)

5. Draagvlak

Het project dat we u voorleggen heeft een breed draagvlak.

Op de eerste plaats hebben de leden van het 'consortium', met name de Gemeente Rheden, de projectontwikkelaar van Hotel Beekhuizen (Introvast) en het Waterschap zich, tijdens de voorbereidingen zich zeer expliciet uitgesproken, samen met BKV, dit project tot stand te willen brengen.

Er is overleg gaande met de lokale vogel- en amfibieën werkgroepen en met de Belangenvereniging Daalhuizen.

Het was nog te vroeg om, zonder een helder plan, de omwonenden te benaderen. Wel werden er, voor Velps publiek, lezingen verzorgd door W. van Tilborg over het herstelde Park Beekhuizen. Daarbij kwam het initiatief van BKV om de Grote Cascade te herstellen steeds aan de orde. Altijd werd er enthousiast gereageerd. BKV heeft tot nu toe geen enkele kritische kanttekening ontvangen.

Zodra de plannen voldoende zijn uitgekristalliseerd zullen omwonenden en de bevolking van Velp verder worden geïnformeerd. Bij het verwerven van fondsen om het plan te realiseren is dit uitgebreide draagvlak immers onmisbaar.

BKV heeft al contact opgenomen over de wenselijkheid van het project "Maak...de Grote Cascade" met de volgende instanties:

Vereniging Natuurmonumenten Veluwezoom,

Gelders Landschap en Kastelen,

Directeur Vereniging Hendrick de Keyser,

Vereniging Heemschut Gelderland,

De Bekenstichting,

Oudheidkundige Kring Velp-Rozendaal ,

Stichting Toerisme en Recreatie Veluwezoom,

Allen hebben zeer enthousiast gereageerd. We hebben van al deze instanties een aanbevelingsbrief ontvangen. Deze worden in Bijlage II gereproduceerd.

6. Contactgegevens

Titel: 'Maak.. de Grote Cascade'

Stichting Behoud Karakter Velp

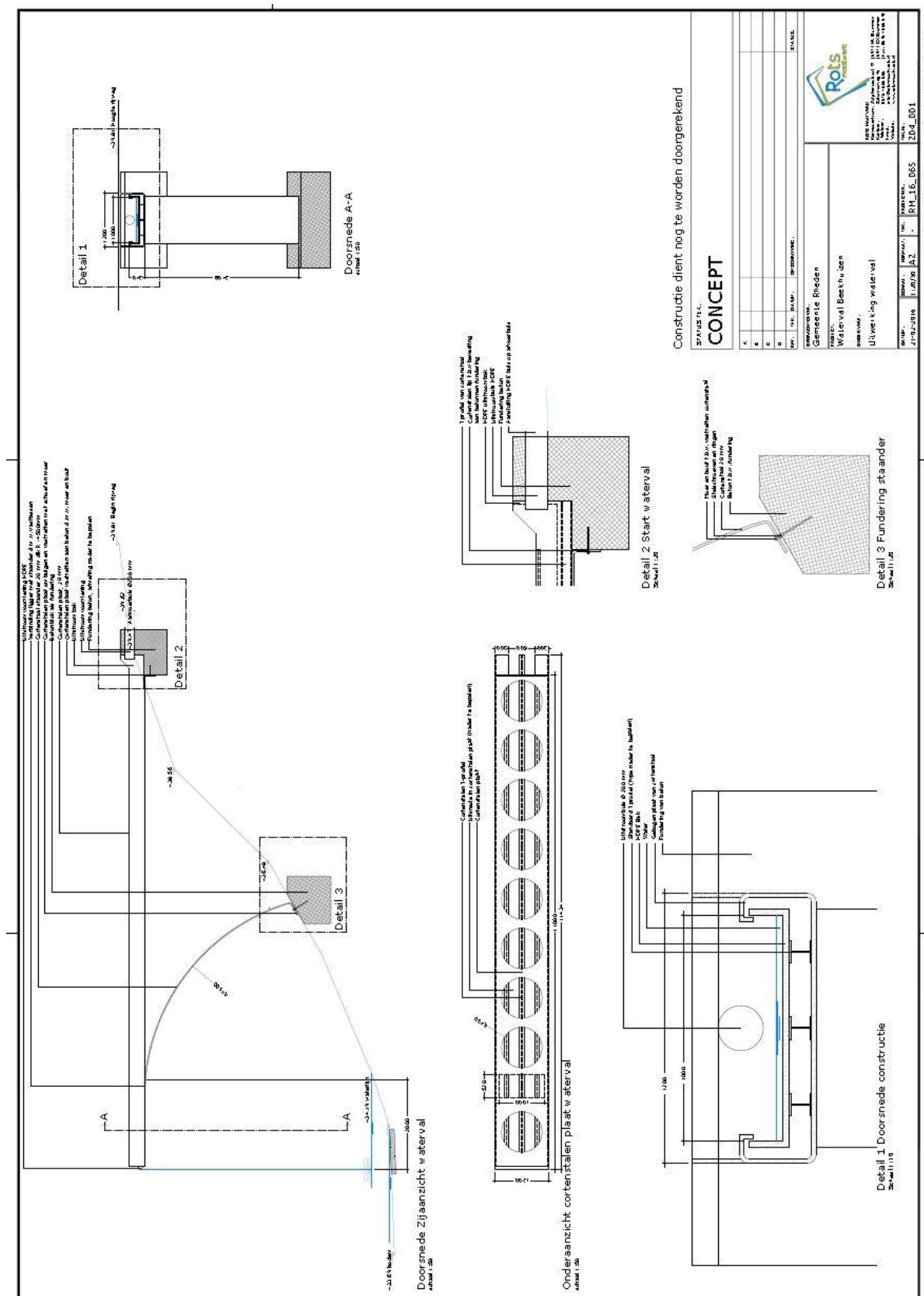
Dr. W.J.M. van Tilborg, Voorzitter, 026-3709507/0655871235

Mr. F.K. Later, lid, 026-3613638

Secretariaat: Van Galenlaan 12, 6881 EZ Velp

Mail: werkgroep-BKV@vtbc.nl

7. BIJLAGE I, Technisch Ontwerp Grote Cascade

(Het ontwerp is als aparte file aangeleverd)

8. BIJLAGE II. Aanbevelingsbrieven

De volgende organisaties hebben kennis genomen van onze plannen en spreken hun steun er voor uit. Hun aanbevelingsbrieven worden hieronder gereproduceerd in dezelfde volgorde.

Vereniging Natuurmonumenten Veluwezoom,

Gelders Landschap en Kastelen,

Directeur Vereniging Hendrick de Keyser,

Vereniging Heemschut Gelderland,

De Bekenstichting,

Oudheidkundige Kring Velp-Rozendaal ,

Stichting Toerisme en Recreatie Veluwezoom,

Noordereinde 60
Postbus 9955
1243 ZS 's-Graveland

T (035) 655 99 33
F (035) 656 31 74
www.natuurmonumenten.nl

IBAN NL 58 INGB 0666 0285 24
BIC INGBNL2A

KvK nr. 40516730

Provincie Gelderland
T.a.v. jury prijsvraag Maak Gelderland Mooier
Postbus 9090
6800 GX ARNHEM

Datum 26 april 2017
Behandeld door Tineke Velthorst
Telefoonnummer 026-49 59 197
Ons kenmerk 17.026 TV/m
Natuurgebied National Park Veluwezoom
Onderwerp Aanbevelingsbrief m.b.t. Herstel Grote Cascade Beekhuizen, Velp

Geachte jury,

Stichting Behoud Karakter Velp heeft ons, Natuurmonumenten beheereenheid Veluwezoom, laten weten dat zij deel wil nemen aan de prijsvraag "Maak Gelderland Mooier" georganiseerd door de Provincie Gelderland.

Natuurmonumenten heeft al jarenlang goed contact met de stichting in het kader van beheer, inrichting, cultuurhistorie en landschapsbeleving van het landgoed Beekhuizen, dat grotendeels in ons eigendom en beheer is. De stichting heeft zich met groot enthousiasme vastgebeten in het voornemen de grote cascade in de Beekhuizense beek op het grondgebied van de gemeente Rheden te herstellen. Hun voorstel straalt motivatie en gedegenheid uit en herstel zal zeker bijdragen aan de uitstraling van dit Rijks monumentale landgoed van allure. De cascade zal zeker bijdragen aan de cultuurhistorische landschapsbeleving van de bezoekers van het Nationaal Park Veluwezoom, inclusief de bewoners van Velp en Rozendaal (uitloopgebied).

We juichen dit voorstel voor herstel dan ook van harte toe! Naast onze waardering van hun enthousiaste betrokkenheid hebben we vertrouwen in de stichting; de gedegen aanpak, verschillende hydrologische vooronderzoeken met proefopstellingen en overleg met het consortium (terreineigenaren, bureaus en andere belanghebbenden) zijn hier onder andere aanleiding toe geweest.

We hopen dat hun aanvraag de aandacht krijgt die het verdient.
"Maak Beekhuizen compleet....!".

Met vriendelijke groet,

b.a.

Jeroen de Koe
Gebiedsmanager beheereenheid Veluwezoom

Dr. W.J.M. van Tilborg
Voorzitter Behoud Karakter Velp
Beekhuizenseweg 46
6881 AL VELP GLD

datum	ons kenmerk	uw referentie	bijlage(n)
25 april 2017	2017-1817/TM/RH		
behandeld door	doorkiesnummer	e-mailadres	
ir. T.W.M. Meeuwissen	026-3552526	t.meeuwissen@glk.nl	
onderwerp			
Grote Cascade Beekhuizen			

Geachte heer Van Tilborg,

Biljoen en Beekhuizen zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. In de visie van J.F.W. van Spaen vormden zij één groots geheel, waarvan kasteel Biljoen de kern vormde. Nijhof heeft dit begin 19e eeuw in zijn wandelgids 'Gelders Arkadia: Wandeling over Biljoen en Beekhuizen' prachtig beschreven. De wandeling begon met een rondje om Kasteel Biljoen, dan langs Overhagen en vervolgens Beekhuizen in en als hoogtepunt de Grote Waterval. Daar, bij die prachtige waterval stond dan de Salon, waar je even kon gaan zitten om alle tijdens de wandeling opgedane indrukken te verwerken, alvorens terug te keren naar Biljoen.

Begin 20^e eeuw raakten Biljoen en Beekhuizen gescheiden en gingen elk hun eigen weg. Nu werken de diverse eigenaren aan herstel van hun delen van het Gelders Arcadië van Van Spaen. Uw initiatief voor de aanleg van een nieuwe Grote Waterval is de kroon op deze gezamenlijke arbeid en wordt daarom door Geldersch Landschap & Kasteelen van harte ondersteund.

Met vriendelijke groet,
STICHTING HET GELDERSCH LANDSCHAP

[Handwritten signature]
ir. P.A. (Peter) van den Tweel,
directeur - bestuurder

De Heer C. Huijts, directeur van de Vereniging Hendrick de Keyser stuurde ons onderstaande mail (met zijn instemming hier weergegeven):

RE: Ondersteuningsbrief Grote Cascade Beekhuizen

Carlo Huijts <Huijts@hendrickdekeyser.nl>

 Dit bericht is beantwoord of doorgestuurd.

Verzonden: vr 21-4-2017 14:29

Aan: BKV

CC: Frans Later

Beste Wim,

Dank voor de toezending van de informatie rondom jullie plan voor het terugbrengen van de waterval in park Beekhuizen. Ik vind het oprecht een ontzettend leuk plan! Maar wij kunnen je niet voorzien van een adhesie-betuiging vanuit de Vereniging Hendrick de Keyser. Wij zijn, zoals ik je al telefonisch liet weten, zéér terughoudend in het meegaan in dergelijke verzoeken omdat wij ons doel bereiken door eigendom-verwerving en niet door actie te voeren, laat staan acties van derden te ondersteunen. Ik heb verzoeken af moeten wijzen die rechtstreeks in de lijn van onze doelstelling zou vallen (acties tot behoud van een vervallen huis), dus als ik wel deze actie zou steunen kan dat terecht als zeer merkwaardig worden opgevat. Het spijt mij, al lijkt het mij een evident goed idee dus zou Gelderland wel gek zijn als ze het niet zouden omarmen....

Met vriendelijke groet,

Carlo Huijts, directeur

Vereniging Hendrick de Keyser

Vereniging tot behoud van architectonisch of historisch waardevolle huizen in Nederland

Herengracht 172

1016 BP AMSTERDAM

tel. 020-5210630

Disclaimer

Aan de inhoud van dit bericht kunnen geen rechten worden ontleend. Rechten kunnen slechts worden ontleend aan een door een tekeningsbevoegde ondertekend document.

Dit bericht is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. Als u dit bericht per abuis heeft ontvangen, wordt u verzocht het te vernietigen en de afzender te informeren.

Wij verzoeken u om bij twijfel over de juistheid of de volledigheid van deze e-mail contact met de afzender op te nemen.

Aan ~~dr~~ W.J.M van Tilborg
Voorzitter BKV

Betreft de restauratie van de Cascade op landgoed Biljoen.

Zutphen, 28 april 2017

Geachte heer van Tilborg,

Wij hebben pas zeer kort geleden uw verzoek tot ondersteuning van dit initiatief ontvangen, maar wij willen het van harte ondersteunen.

Heemschut ondersteunt heel graag dit soort initiatieven, die een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan het herstel en de historische beleving van het

gerestaureerde landgoed Biljoen in Velp. Het is jammer dat de restauratie van de grote Cascade niet meteen is meegenomen in de restauratie van het landgoed. Maar zoals blijkt uit de stukken is het landgoed gesplitst en hebben beide eigenaren samen met de provincie Gelderland en de gemeente Rheden de restauratietaak ~~genomen~~ genomen, zonder de bijzondere cascade

. Het verdient lof dat uw vereniging nu het initiatief heeft genomen alsnog te kijken of de cascade kan worden hersteld en er weer een mooie historische landschappelijke beleving kan worden toegevoegd aan het landgoed en de beleving van de bezoekers..

Ik ben zelf lid van de Cascade, de organisatie van de historische tuinen en heb even met Carla Oldenburger, onze vroegere voorzitter contact opgenomen zij ziet wel mogelijkheden, de huidige voorzitter is de heer Bierens de Haan, en ik zal even zijn contact gegevens sturen en misschien hebben zij ideeën voor een project en ondersteuning in welke vorm dan ook..

Wij hopen dat U ons van het vervolg op de hoogte zal houden.

Met een hartelijke groet,

Maud Arkesteijn van Willigen

Voorzitter Heemschut Gelderland

Stichting tot Behoud van de Veluwe Sprengen en Beken

Ingeschreven K.v.K. Zutphen nr. 41038873
IBAN NL21 INGB 0003 5761 29

Correspondentieadres:
Kerkweg 10
8193 KK Vorchten
telefoon: 0578 – 631459
e-mail: info@sprengenbeken.nl
website: www.sprengenbeken.nl
www.facebook.com/bekenstichting

Stichting Behoud Karakter Velp t.a.v.
W.J.M. van Tilborg en F. Later,
Van Galenlaan 12
6881 EZ Velp

Onderwerp: Waterval op Beekhuizen

Geachte vertegenwoordigers van de Stichting Behoud Karakter Velp,

De werkgroep cultuurhistorie van de ~~Stichting~~ ten Behoud van de Veluwe Sprengen en Beken heeft via Marianne ~~Poorthuis~~ kennis genomen van uw plannen voor het herstel van de grote cascade op Beekhuizen. Wij ondersteunen uw aanpak en hopen, dat u de nodige fondsen voor de uitvoering zult verwerven.

Wij zullen via Marianne uw project volgen en hopen op een voorspoedige ~~uitvoering~~.

Hoogachtend,

Drs. Ing. H.G. Slijkhuis

Voorzitter werkgroep cultuurhistorie

Stichting ten Behoud van de Veluwe Sprengen en Beken

Bureausecretariaat
Stichting tot Behoud van de Veluwe Sprengen en Beken
Kerkweg 10
8193 KK Vorchten
0578-631459
info@sprengenbeken.nl

adhesie betuiging

Jan Jansen <jan.jansen46@planet.nl>

Verzonden: do 20-4-2017 10:13

Aan: werkgroep-BKV@vtbc.nl

CC: blankenspoor@hetnet.nl; 'Ellen Knaapen'; 'Hilde Brekelmans'; 'jeroenvangessel'; 'Martin Idema'; 'Wim van den Beukel'

Aan het bestuur van de Stichting Behoud Karakter Velp

Geachte bestuur,

Wij hebben met genoeg kennis genomen van het initiatief van de Stichting Behoud Karakter Velp om tot herstel van de Grote Cascade van Park Beekhuizen te komen. Park Beekhuizen is aangelegd tussen 1775 en 1825 door Johannes Frederik Willem Baron van Spaen als zijn luthof bij kasteel Biljoen. Dit park wordt beschouwd als een van de hoogtepunten van de 18^e-eeuwse landschapsstijl in Nederland. Tot die stijl behoorde een aantal attracties. Ook in Park Beekhuizen kon je die aantreffen, maar de meeste daarvan zijn in de loop van de tijd verdwenen. Het absolute hoogtepunt, dat ook het imago van het park is geworden, was de Grote Cascade. Herstel van deze, eens spectaculaire, waterval verdient vanuit historisch, landschappelijk als wel toeristisch oogpunt ondersteuning. De Oudheidkundige Kring Rheden Rozendaal staat positief tegenover dit plan en wil dit graag met dit schrijven ondersteunen.

Namens het bestuur van de Oudheidkundige Kring Rheden Rozendaal,

Jan Jansen, voorzitter.

*Regina van Geunshof 10
6955 AA Ellecom
Telefoon 0313-416884*

De Stichting Behoud Karakter Velp
Dr. W.J.M. van Tilborg
Beekhuizenseweg 46
6881 AL Velp

Dieren 28 April 2017

Geachte heer van Tilborg,

Onlangs hebben we van uw initiatief om de "Grote Cascade van Park Beekhuizen" te herstellen kennisgenomen.

Gezien het historisch karakter, de culturele en toeristische waarde hebben we het initiatief in de vergadering van het dagelijks bestuur besproken.

We zijn van mening, dat we het plan om het te herstellen van harte ondersteunen en wensen u veel succes met de uitvoering.

Indien wij u nog verder van dienst kunnen zijn horen we het graag.

Met vriendelijke groet,

Namens het dagelijks bestuur,

Ben Denekamp

Secretaris
Stichting Toerisme en Recreatie Veluwezoom.
Peter van Anrooylaan 19
6952CW Dieren

9. Referenties

¹ Geldersch Genootschap, "Gelders Arcadië", Utrecht 2011, ISBN 978 90 5345 428 2

² H.M.J. Tromp, 'De Nederlandse Landschapstijl in de Achttiende Eeuw', Sidestone Press Leiden 2012, ISBN 978-90-8890-100-3.

³ U.M. Mehrrens en H.M.J. Tromp, 'De aanleg van Biljoen en Beekhuizen in de tijd van J.F.W. baron van Spaen van Biljoen', *Bijlage III: I.A. Nijhoff, Geldersch Arkadia of Wandeling over Biljoen en Beekhuizen, Arnhem 1820*, Rijksdienst voor de Monumentenzorg, Zeist, 1984.

⁴ E. Blok c.s., Herstelplan Park Beekhuizen bij Velp, Bureau voor Historische Tuinen, Parken en Landschappen SB4, Wageningen 2009.

⁵ Twee in elkaar gegroeide eiken die al in 1820 in de 'Wandeling' van Van Spaen/Nijhoff worden vermeld als 'meer dan 300 jaar oud' (nu dus meer dan 500 jaar).

Het mythologische verhaal van Philemon en Baucis uit Metamorphosen van Ovidius:

"Een oud echtpaar Philemon en Baucis in Tyana krijgt op een dag bezoek van twee vreemdelingen. Ondanks hun armoede ontvangen ze de gasten met open armen (xenia, de Griekse gastvrijheid) en zetten hen een heerlijk maal voor. In de loop van het verhaal wordt al duidelijk dat er iets bijzonders is met de bezoekers, zo raakt bijvoorbeeld de kruik met wijn niet leeg.

Om hun gasten extra te verwennen, besluiten Philemon en Baucis hun gans te slachten. Baucis rent erachter aan, maar het beest loopt telkens van haar weg. Als de gans bij de oppergod op schoot gaat zitten, stellen de bezoekers zich voor als Zeus en Hermes. Uit dankbaarheid voor de gastvrije ontvangst, die de rest van het dorp niet heeft aangeboden, nemen de goden hun gastheer en -vrouw mee naar de heuvel. Dan wordt het hele dorp, behalve de hut van Philemon en Baucis, overspoeld door een zondvloed.

Zeus en Hermes vragen of Philemon en Baucis een wens hebben die zij kunnen vervullen als dank voor de gastvrijheid. Philemon en Baucis wensen niets liever dan hun leven lang de twee goden aanbidden. Het kleine hutje verandert plots in een grote tempel. Ook wilden Philemon en Baucis niets liever dan bij elkaar blijven, en als het uur sloeg dat één van hen zou sterven, de ander mee mocht gaan. Zo gebeurde het dat op een dag voor de tempel Philemon en Baucis in een Eik en een Linde veranderden. Nog vele jaren hebben ze daar gestaan, hun stammen in elkaar verwikkeld".